

Advies

Van :
Aan :
Datum : 31 mei 2024
Betreft : Advies Helder Nunspeet
Referentie : 248639/MJG

1. Inleiding

- 1.1. De gemeente Nunspeet (hierna: de gemeente) heeft Nysingh benaderd voor advies over de civiele en strafrechtelijke mogelijkheden om juridisch op te treden tegen een - zelfbenoemd – burgerinitiatief (hierna: Helder Nunspeet). Dit initiatief behelst in de praktijk een aantal ontevreden burgers die met niet-onderbouwde beschuldigingen bestuurders en medewerkers zwartmaken. Hiertoe is een zogenoemd Zwartboek (hierna: het Document) gepubliceerd met beschuldigingen van onder andere machtsmisbruik, achterkamertjespolitiek en manipulatie. In dit document worden namen van medewerkers van de gemeente gepubliceerd, tevens wordt het logo van de gemeente gebruikt.
- 1.2. De gemeente ontvangt graag advies in hoeverre (de uitingen in) het Document van Helder Nunspeet onrechtmatig zijn, en wat de mogelijkheden zijn om hier juridische tegenop te treden.
- 1.3. Het juridisch optreden tegen de uitingen zal een communicatiebeperkende maatregel inhouden. Enerzijds kan een dergelijke maatregel inhouden dat een partij beperkt wordt in het soort uitingen wat gedaan mag worden, anderzijds kan dit een rectificatieverplichting inhouden. Ten aanzien van de gepubliceerde namen en het gebruik van het logo wordt in dit advies uitgewerkt onder welke omstandigheden dit onrechtmatig is.

2. Wanneer is een uiting onrechtmatig?

2.1. Juridisch kader

- 2.1.1. Bij de beoordeling of een uiting onrechtmatig is, zal vaak sprake zijn van een botsing tussen verschillende belangen. Enerzijds heeft Helder Nunspeet een belang om vrij een mening te mogen uiten. Anderzijds hebben (medewerkers van) de gemeente een belang bij de bescherming van eer en goede naam. Daarnaast heeft de gemeente een belang om gezien te worden als een betrouwbare samenwerkingspartner. Bij een dergelijke botsing van belangen vindt een belangenafweging plaats. Wanneer deze belangenafweging in het voordeel van de gemeente uitvalt, zijn de uitingen van Helder Nunspeet – middels artikel 6:162 BW – onrechtmatig.

2.1.2. Handvatten voor de belangenafweging staan in een uitspraak van de Hoge Raad van 24 juni 1983, ECLI:NL:HR:1983:AD2221. In dit arrest geeft de Hoge Raad aanknopingspunten om de vrijheid van meningsuiting en het recht op bescherming van reputatie en privacy tegen elkaar af te wegen. Welke van deze belangen in een gegeven geval de doorslag behoort te geven, hangt af van de in onderling verband te beschouwen omstandigheden:

a. de aard van de gepubliceerde verdenkingen en de ernst van de te verwachten gevolgen voor degene op wie die verdenkingen betrekking hebben

hierbij is onder meer van belang dat door de publicatie niet alleen de eer of goede naam van de betrokkenen kunnen worden geschaad, maar ook zijn of haar integriteit, geloofwaardigheid en reputatie.

b. de ernst - gezien vanuit het algemeen belang - van de misstand welke de publicatie aan de aan het licht beoogt te stellen;

hierbij is onder meer van belang welk (vermeend) misstand er precies aan de kaak wordt gesteld en of er daarmee een groot algemeen belang wordt gediend. Is dat het geval, dan kan dat een aanwijzing zijn dat de publicatie eerder gerechtvaardigd is.

c. de mate waarin ten tijde van de publicatie de verdenkingen steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal;

hierbij is onder meer van belang dat een verbod op een publicatie eerder mogelijk zal zijn indien voor bepaalde beweringen in de feiten geen of onvoldoende steun te vinden is.

d. de inkleding van de verdenkingen, gezien in verhouding tot de onder (a) tot en met (c) bedoelde factoren;

hierbij is onder meer van belang of het gaat om het uiten van een mening (over het algemeen is dat eerder toegestaan) of dat het gaat om feitelijke beweringen. Bij feitelijke beweringen kan namelijk geëist worden dat men de juistheid of minstens de aannemelijkheid ervan kan aantonen.

e. de mate van waarschijnlijkheid dat, ook zonder de verweten publicatie via de pers, in het algemeen belang het nagestreefde doel langs andere, voor de wederpartij minder schadelijke wegen met een redelijke kans op spoedig succes bereikt had kunnen worden;

hierbij kan onder meer gedacht worden aan de mogelijkheid om bepaalde misstanden binnen een organisatie aan de kaak te stellen – middels een publicatie – zonder dat daarbij de identiteit van betrokken individuen openbaar wordt gemaakt.

f. een mogelijke beperking van het door de perspublicatie te veroorzaken nadeel voor degene die erdoor wordt getroffen, in verband met de kans dat het betreffende stuk, ook zonder de verweten terbeschikkingstelling aan de pers, in de publiciteit zou zijn gekomen.

Hierbij is onder meer van belang of en zo ja, hoeveel derden er over het betreffende stuk/de betreffende informatie beschikken.

2.2. Voorbeelden uit de praktijk

- 2.2.1. Aangezien er geen zwart/wit lijn te formuleren is over wanneer een uiting onrechtmatig is, is het noodzakelijk om jurisprudentie te raadplegen. De onderstaande uitspraken zijn - in meer of mindere mate - vergelijkbaar met de kwestie van Helder Nunspeet. Deze uitspraken kunnen als richtlijn dienen bij de beoordeling of de uitingen van Helder Nunspeet onrechtmatig zijn.

Gerechtshof Amsterdam, 2 september 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BE9562

- 2.2.2. In deze procedure tussen de Gemeente Amsterdam en zes ambtenaren (eisers) en twee burgers (gedaagden) deden gedaagden aangifte tegen de eisers van valsheid in geschrift, smaad, laster, schending ambtsgeheim, oplichting, vernieling en huisvredebreuk. Vervolgens publiceerden gedaagden deze aangifte in een artikel in de Telegraaf, samen met beschuldigingen van het vertellen van onwaarheden, ambtsmisdrijven en valsheid in geschrifte.
- 2.2.3. Eisers stellen dat de openbaarmaking van de aangifte en de beschuldigingen inbreuk maakten op hun eer en goede naam. Het Hof oordeelde dat het gedaagden vrijstond om aangifte te doen. Ook stond het gedaagden vrij deze aangifte openbaar te maken en hun mening daarover te geven, juist nu het volgens hen ging om misstanden bij de (lagere) overheid die zij onder de aandacht van het publiek wilden brengen. De gemeente Amsterdam moest hierbij als publiek lichaam 'een dikkere huid hebben'. De ambtenaren bekleden echter geen politieke- of beleidsfunctie. Derhalve moest er ten aanzien van de ambtenaren meer zorgvuldigheid worden geboden.
- 2.2.4. Het Hof overweegt dat de maatschappelijke zorgvuldigheid meebrengt dat een mening die een aantasting vormt van eer en goede naam, slechts dan in het openbaar wordt geuit indien daarvoor ten tijde van de publicatie een voldoende feitelijke onderbouwing was. In deze uitspraak noemden gedaagden dat zij van een '*niet nader aangeduid persoon*' een dossier hebben ontvangen dat betrekking had op de besluitvorming. De beschuldigingen waren daarmee onvoldoende feitelijk onderbouwd. Daarom oordeelt het Hof dat van gedaagden terughoudendheid mocht worden verwacht ten aanzien van de publiciteit die zij zochten. Nu de beschuldigingen niet werden onderbouwd door genoegzame feiten, komt het Hof tot de conclusie dat de vrijheid van meningsuiting niet opweegt tegen het recht op eer en goede naam van de gemeente Amsterdam en de bescherming van het privéleven van de ambtenaren.

Rechtbank Gelderland, 24 juli 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:5589

- 2.2.5. In deze procedure stond de oprichting van een stichting en website centraal, waarop beschuldigingen stonden jegens de Belastingdienst. Op de website stonden de namen van een aantal medewerkers met beschuldigingen van, onder andere, verduistering, corruptie en intimidatie. In een brief van gedaagde aan eiser stond de volgende passage: "*Duidelijk mag zijn dat ik niet zal rusten totdat een aantal spelers in dit illustere gezelschap ook persoonlijk aan de schandpaal genageld zijn, al kost het alles.*"

- 2.2.6. De rechtbank oordeelde dat de belangen van de Belastingdienst, zoals het recht op bescherming van de eer en goede naam van haar medewerkers en het kunnen uitvoeren van haar publieke taak, zwaarder wogen dan het belang van de gedaagde om zich vrij te uiten. Daarom werden de beschuldigingen en de namen van de medewerkers veroordeeld tot verwijdering van de website en werd de gedaagde verboden om toekomstige beschuldigingen te uiten.

Rechtbank Rotterdam, 9 april 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:3186

- 2.2.7. In deze procedure had gedaagde zijn mening over de handelwijze van eiser publiekelijk geuit via Twitter, Facebook en met een interview met de Telegraaf. Hij beschreef eiser hierbij als een "boevenclub". De voorzieningenrechter oordeelde dat deze bewoordingen figuurlijk bedoeld waren en in lijn lagen met eerdere opvattingen van gedaagde in het publieke debat. Gezien de vrijheid van meningsuiting en het feit dat de bedrijfsvoering van eiser al onderwerp was van publiek debat, werd geconcludeerd dat gedaagde niet onrechtmatig handelde.

2.3. **Toepassing op kwestie Helder Nunspeet**

- 2.3.1. Van belang is dat de uitingen in het Document getoetst worden aan de omstandigheden die de Hoge Raad (zoals hierboven uitgewerkt) heeft genoemd als leidraad voor de beoordeling of sprake is van een onrechtmatige publicatie. Daarvoor zullen eerst de relevante feiten worden geschetst, alvorens deze zullen worden toegepast op het juridisch kader.

2.3.2.

2.3.3.

[Redacted text block]

2.3.4.

[Redacted text block]

a.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

b.

[Redacted text block]

¹ Gerechtshof Amsterdam, 2 september 2008 (ECLI:NL:GHAMS:2008:BE9562)

c.

d.

e.

f.

3. Gebruik logo gemeente in Document

3.1. Helder Nunspeet heeft in het Document het logo van de gemeente opgenomen. zoals door de gemeente wordt aangegeven lijkt het daardoor, alsof de gemeente op enigerlei wijze betrokken is bij het (opstellen van het) Document. Dat is onjuist, wat de vraag heeft doen opkomen of Helder Nunspeet op deze wijze het logo van de gemeente mag gebruiken.

3.2.

3.3.

3.4.

4. Concluderend

4.1.

4.2.

[Redacted text block]

N

4.3.

[Redacted text block]

N

4.4.

[Redacted text block]

N

4.5.

[Redacted text block]

N

4.6.

[Redacted text block]

N

2

[Redacted text block]

N

3

[Redacted text block]

N

4

[Redacted text block]

N

[Redacted text block]

N

4.7.

[Redacted text block]

N

4.8.

[Redacted text block]

N

4.9. Wij zijn vanzelfsprekend graag bereid om ons advies met jullie toe te lichten alsmede eventuele vervolgstappen te bespreken.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen